

Domar i skattemål på läns- och kammarrättsnivå är fortfarande ofta dåligt motiverade eller har en dålig bevisprövning. Skatteverket bör inte tillåtas att på grundval av ett misstänkliggörande resonemang åsidosätta gängse beviskrav inom processrätten, skriver tre professorer.

Skatteverk och domstolar får inte bortse från civilrätten

En grundpelare i svensk skatterätt är enligt grundlagen att skatt endast får tas ut om det följer av föreskrift i lag, legalitetsprincipen. Detta för att skydda riksdagens ensamrätt att beskatta enskilda och företag.

I regel blir enligt skattelagstiftningen den civilrättsliga karaktären avgörande, prejudiciell, för hur beskattningen ska ske, till exempel när någon har förvärvat, leasat eller sålt något. Då krävs kunskaper i svensk civilrätt för en bedömning som står i överensstämmelse med civilrätten.

I skattedomstolarna fanns emellertid för några decennier sedan en utbredd uppfattning om att det gick bra att göra en tämligen fri bedömning, så kallad genomsyn – vilken dock kritiserades starkt från rättsvetenskapligt håll.

Regeringsrätten har under det senaste decenniet inskräpvt betydelsen av att några sådana fria bedömningar inte längre får ske.

Oroande nog fortsätter denna genomsyn eller fria bedömning av vad

Jan Ramberg

professor
emeritus

Erik Nerep

professor,
svensk och
internationell
handelsrätt,
Handelshög-
skolan i Stock-
holm

Anders Hultqvist

adj professor,
skatterätt,
Stockholms
universitet

som på lösa grunder tycks vara rätts-handlingars verkliga innebörd i underinstanserna.

Om orsaken här till är otillräckliga kunskaper i civilrätt eller bristande respekt för legalitetsprincipen i skatterätten går inte att med säkerhet uttala sig om. Ett rättssystem måste emellertid hänga samman, vara koherent, och fritt från motsägelser.

Som Regeringsrätten har framhållit saknas skäl att avvika från riktig civilrätt bara för att den skattskyldige valt ett förfaringssätt som syftar till att minska sin skatt i jämförelse med andra tänkbara handlingssätt.

En person som föredrar att leasa sin bil, i stället för att köpa den på avbetalning, ska inte beskattas som om han eller hon äger den för att långtidsleasing nästan leder till samma resultat.

Skatteverket har synat och agerat i leasingupplägg, räntesnurror, kapitalförsäkringsfall, lån från utländska bolag med mera.

Det kan vara förstäligt att Skatteverket vill få vissa förfaranden prövade i fiskalt hänseende. I Sverige, till skill-

nad från i många andra länder, faller domstolarna ibland till föga för sådana aktioner och lämnar dåligt motiverade domar eller osammanhängande motiveringar i civilrättsligt hänseende.

Ett annat problem är, att när domstolarna ändå försöker få en civilrättsligt välmotiverad dom till stånd kan bevisföringen och bevisprövningen bli tämligen godtyckliga. Det förekommer uttryck om att ett avtal är ett skenavtal eller har en annan karaktär, trots att den framförda bevisningen inte tyder på annat än att avtalet är fullständigt korrekt och har den karaktär som parterna uppger.

Låt vara att avtalet kan vara fördelaktigt i skattehänseende. Men ett avtal bör inte få åsidosättas på grund av svepande argument. För att frågå vad avtalsparterna har kommit överens om, särskilt när det finns skriftliga avtal, fordras påtagliga bevis.

Skatteverket bör inte tillåtas att på grundval av ett misstänkliggörande resonemang åsidosätta gängse beviskrav inom processrätten.

En särskild ”skatterättens civilrätt”

är direkt skadlig ur allmän synvinkel. Den rättsosäkerhet som uppstår vid avvikelser från civilrättens normsystem skapar inte bara problem för skattebetalarna utan också för Skatteverket självt.

Långa perioder av osäkerhet uppstår inte bara medan skattemålen handläggs utan också generellt intill dess det säkert står klart vad som gäller.

Skadeverkningarna drabbar inte bara dem som utsätts för risk av ogynnsamma skatteutfall och eventuella skattetillägg.

Osäkerheten skadar dessutom Sveriges möjligheter att göra sig gällande på en internationell marknad med hård konkurrens och där det är viktigt att företagen vet vad som gäller när de fattar viktiga affärsbeslut.

Det måste ske en uppstramning på läns- och kammarrättsnivå vid tillämpningen av svensk civilrätt och bevisprövningen. Regeringsrätten bör också ge prövningstillstånd i fler sådana mål, till dess att detta budskap tränger igenom.